

SELETUSKIRI
Vabariigi Valitsuse korralduse
”Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise riikliku arengukava 2010-2020“
koostamise ettepaneku heakskiitmise eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse seaduse § 61 järgi on Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas loodusvarade kasutamise, kaitse, taastootmise ja arvestamise korraldamine ning asjaomaste õigusaktide eelnõude koostamine.

Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määruse nr 302 “Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord” kohaselt esitab valdkonna arengukava koostamise ettepaneku Vabariigi Valitsusele valdkonna eest vastutav minister.

Vabariigi Valitsuse korralduse ”Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise riikliku arengukava 2010-2020“ (edaspidi *Ehitusmaavarade arengukava*) eelnõu koostamise aluseks on Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 ning selle rakendusplaan Eesti Keskkonnategevuskava aastateks 2007-2013. Ehitusmaavarade arengukava koostamise ettepaneku eelnõus määratakse arengukava koostamise eest vastutav ministeerium, arengukava väljatöötamises osalevad teised ministeeriumid ja arengukava valmimise tähtaeg.

Ehitusmaavarade arengukava ja selle rakendusplaan koostamise eest vastutab Keskkonnaministeerium, kes on maapõuseaduse järgi maavara kasutamisega seotud lubade andja ning omab selle kaudu võimalust suunata ehitusmaavarade kasutamist. Ehitusmaavarade arengukava väljatöötamise on kaasatud Rahandusministeerium, regionaalminister ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kelle valitsemisalasse kuulub muu hulgas elamumajanduse, ehituse ja transpordipoliitika kavandamine, samuti tehnoloogiaalane arendustegevus ja innovatsioon, sh ka kaevandamisküsimustes ning selle valdkonna arengu korraldamine. Vajadusel kaasatakse ka teisi ministeeriume. Keskkonnaminister moodustab käskkirjaga töögrupi, kelle ülesanneteks on Ehitusmaavarade arengukava koostamine aastateks 2010-2020 ja rakendusplaan koostamine esimeseks neljaks aastaks 2010-2013. Töögrupp kaasab vajadusel erinevate erialade konsultante, üleriigiliste omavalitsusliitude esindajaid ja esitab tööversioonid ning lõpparuande läbivaatamiseks Keskkonnaministeeriumile. Samuti moodustab keskkonnaminister ümarlaua erinevate huvirühmade (keskkonnaorganisatsioonid, kohalike omavalitsuste ja ehitusmaavaradega seotud ettevõtjate esindajad) kaasamiseks arengukava koostamise protsessi. Ümarlaud tuleb kokku regulaarselt käskkirjas ette nähtud sagedusega. Ümarlaua ülesandeks on oma liikmete kaudu kaasata avalikkust, arengukava koostamisega tegeleva töögrupi liikmetelt saadud informatsiooni edastamine avalikkusele, erinevate seisukohtade ja probleemide analüüsimine ning töögrupiga konsulteerimine, ettepanekute tegemine ja küsimuste esitamine arengukava koostajatele.

Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu valmistasid ette Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse ja –tehnoloogia osakonna juhataja Rein Raudsep (tel 626 2971) ja sama osakonna peaspetsialist Janne Tamm (tel 626 2980). Eelnõu ja seletuskirja keeleteimetaja oli haldusosakonna spetsialist Enel Ormus ja õigusekspertiisi tegi õigusosakonna nõunik Annemari Vene.

2. Eelnõu eesmärk ja mõju

Ehitusmaavarade arengukava on maapõuealane strateegiline dokument, mille eesmärk on määrata riigi huvi ja selle alusel lahendada koostamise ettepaneku eelnõus nimetatud ehitusmaavarade kaevandamise ja kasutamise seotud vastuolud ja probleemid, kindlustades Eesti järjepideva varustatuse nimetatud ehitustoormega. Kuna ehitusmaavarade, eelkõige lubja- ja dolokivi puudus hakkab lähiaastail järjest enam takistama Eesti majanduse arengut, tuleb kavandada võimalused eelkõige pidevalt kasvava ehitusmaavarade vajaduse ning omavalitsuste ja elanikkonna kaevandamisvastase hoiaku vahelise vastuolu leevendamiseks. Hädavajalik on tagada ehitusobjektide varustamine nõuetekohase kvaliteediga ja optimaalsete hindadega ehitusmaavaradega, mille veo kaugus oleks seejuures võimalikult minimaalne.

Ehitusmaavarade arengukava ülesanne on märkida maavara kaevandamise olulise keskkonnamõju vähendamise võimalused ning soodustada kaevandamise tehnoloogiaalast arendustegevust ja innovatsiooniprotsessi.

23. detsembril 2004 Riigikogus vastu võetud maapõueseadus (RT I 2004, 84, 572; 2007, 66, 408) jõustus 1. aprillil 2005. Üksnes sellest seadusest lähtudes ei ole võimalik ehitusmaavarade kaevandamist ja kasutamist riigi tasemel piisavalt efektiivselt suunata. Seaduse § 34 lõike 1 punktis 14 on sätestatud kaevandamisloa andmisest keeldumise alusena kaevandamise vastuolu riigi huvidega. Riigi huvi ei ole seni konkreetselt määratletud. Selleks annab võimaluse Ehitusmaavarade arengukava. Oluline eesmärk on ka jätkusuutliku ressursikasutuse stimuleerimiseks vajalik maavarade kaevandamisega seotud tasude korrigeerimine.

3. Eelnõu sisu

Ehitusmaavarade arengukava on üks ja terviklik kogu Eesti Vabariigi territooriumi, k.a territoriaalmerd hõlmav arengukava, mis koosneb kahest ühesuguse ülesehitusega osast:

- “Lubjakivi, dolokivi ja kristalliinne ehituskivi”
- “Liiv, kruus ja savi”

Ehitusmaavarade arengukava koostamiseks tellis Keskkonnaministerium 2005. aastal Tallinna Tehnikaülikooli mäeinstituudilt Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnaprogrammi raames eraldi töö Tallinna piirkonna looduslike ehitusmaterjalide alal, kuna ehitusmaavarade ulatusliku puudujäägi tõttu oli tekkinud eriti pingeline olukord, mis tegelikult ei olnud tingitud maavara vähesusest, vaid kaevandamisega seotud probleemidest. Uuringu aruande pealkiri on “Tallinna ümbruse looduslike ehitusmaterjalide maavarade arengukava koostamine ja perspektiivalade selgitamine”. Kuna Eesti ehitusmaavarasid on möödunud sajandil põhjalikult uuritud, siis arengukava koostamiseks vajalikku informatsiooni on võimalik saada eeskätt keskkonnaregistri maardlate nimistust ja maavaravarude bilansist, samuti Eesti Geoloogiakeskuse Geoloogiafondis olevatest arvukatest uuringuaruannetest ning maakondade üld- ja teemaplaneeringutest.

Vajalik on Ehitusmaavarade arengukava keskkonnamõju strateegiline hindamine, võttes arvesse kõiki majanduse, sotsiaalvaldkonna ja keskkonnakaitse aspekte.

Ehitusmaavarade arengukava eelnõu esitatakse Vabariigi Valitsusele 2009. aasta detsembris. Arengukava osad koostatakse maavarade kaupa, käsitledes kaevandamise ja kasutamise perspektiive maakondade lõikes ja kokkuvõttes Eesti kohta tervikuna.

Kuna Ehitusmaavarade arengukava ülesanne on analüüsida ehitusmaavarade edasise kasutamise perspektiive, tuues esile võimalikud konfliktsituatsioonid riigis püstitatud eesmärkide ja omavalitsusüksuste ning kaevandajate huvide vahel, siis peab Ehitusmaavarade arengukava koostamine olema avalik protsess ning kavas on teha koostööd ka kaevandamispiirkondade omavalitsustega.

Ehitusmaavarade arengukava juurde lisatakse rakendusplaan, esialgu 4 aastaks, milles määratakse lähiaastate ehitusmaavarade kaevandamise ja kasutamise arengusuunad. Ehitusmaavarade arengukava peab sisaldama informatsiooni maavara planeeritavast kaevandamismahust maardlates, selle suurendamis- või vähendamisvajadustest, märkides eraldi kasutussuunad.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Korralduse eelnõu ja arengukava koostamise ettepanek ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusaktidega.

Euroopa Liidu õigus ehitusmaavarade kaevandamist ja kasutamist eraldi ei reguleeri.

5. Eelnõu rakendamiseks vajalikud eeldatavad kulutused

Ehitusmaavarade arengukava koostatakse aastateks 2010–2020. Kulude jaotust aastate lõikes ei ole võimalik määrata, kuna ülesanded ja strateegilistest eesmärkidest tulenevad meetmed täpsustatakse arengukava koostamise käigus. Arengukava viiakse ellu rakendusplaani alusel, mis koostatakse esialgu aastateks 2010–2013 ja seejärel aastateks 2014–2016 ning 2017–2020. Kogu arengukava elluviimise prognoositav maksumus on ligi 16 miljonit krooni.

6. Eelnõu kooskõlastamine

Korralduse eelnõu ja arengukava koostamise ettepaneku on kooskõlastanud Riigikantselei märkustega ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium märkusteta. Rahandusministeerium kooskõlastas teistkordsel esitamisel märkusteta. Regionaalministri ettepanekul on eelnõu täiendatud kohalikke omavalitsusi käsitlevas osas.

Jaanus Tamkivi
Minister